

Fagkontakters rolle innenfor etterforskning av elektroniske spor

En empirisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2019

Kand.nr: 87

Antall ord: 6584

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema	3
1.2 Problemstilling	3
1.2.1. Avgrensing av problemstilling	4
1.3 Begrepsavklaringer	4
1.3.1 Digitalt politiarbeid	4
1.3.2.Fagkontakter	4
1.3.3 Elektroniske spor	5
1.3.4 Sikring og analyse av elektroniske spor	5
2.0 Metode	7
2.1 Valg av metode	7
2.2 Fremgangsmåte - kvalitativ metode	7
2.2.1 Utvalg av intervjupersoner	7
2.2.2 Forforståelse	9
2.2.3 Validitet og relabilitet	10
3.0 Analyse og drøftelse av funn i undersøkelsen	11
3.1 De elektroniske sporene	11
3.2 Kompetanse	12
3.2.1 Generalistens kompetanse	12
3.2.2 Utdanning og opplæring av fagkontakter	15
3.2.3 Fagkontacters kompetanse	17
3.3 Hvordan utgjør fagkontaktene en forskjell?	18
4.0 Avslutning	19
5.0 Litteraturliste	21
5.1 Selvvalgt pensum	23
6.0 Vedlegg	25
6.1 Intervjuguide	25
6.2 Godkjenning av forskningsprosjektet – NSD	26
6.3 Informasjon om forskningsprosjekt og samtykkeerklæring	27

1.0 Innledning

Denne oppgaven omhandler rollen fagkontakt innenfor fagfeltet digitalt politiarbeid. Det er en intervjubasert oppgave som belyser hvordan fagkontaktene utgjør et kompetanseløft i førstelinja under etterforskning og behandling av digitale enheter, med hovedvekt på sikring og analyse av elektroniske spor. Dette presenteres gjennom utvalgte hovedtema i oppgaven.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg fikk tilbud om å være med på et pilotprosjekt innenfor Digitalt politiarbeid i mitt praksisår. Her tok jeg etter- og videreutdanningen NCFI Core (Nordic Computer Forensic Investigator) på 15 studiepoeng, som gir en formell utdanning innen digital etterforskning.

I løpet av studiet fikk jeg innblikk i fagfeltet Digitalt politiarbeid, verdien og betydningen av dataetterforskning, samt sett mulighetene og utfordringene det innebærer. Jeg fattet interesse for fagfeltet og i løpet av det siste året har jeg ønsket å finne ut mer om politiets kapasitet, utviklingsprosess og mål innenfor Digitalt Politiarbeid.

Praksisåret gav et bilde på hvordan politietaten fungerer og jeg fikk innblikk i hvordan elektroniske spor håndteres i førstelinja. Jeg har gjort meg opp noen tanker og mener at dette trenger mer fokus. Temaet er både dagsaktuelt, fremtidsrettet og interessant for politietaten. Jeg opplevde at politiet i førstelinja har mange spørsmål og lite kunnskap om generell håndtering av elektroniske spor i etterforskningsøyemed. Dette fører til en gjennomgående frustrasjon hos mange. Mye tid går tapt i forsøket på å forstå noe en ikke har forutsetninger til å håndtere og verdifulle spor i viktige saker blir oversett eller borte på grunn av manglede forståelse og kompetanse. Saker som kunne vært håndtert lokalt sendes til sentrale avsnitt hvor de blir henlagt fordi større saker prioriteres. Dette skaper ineffektivitet på et område som stadig blir mer aktuelt i flere saker.

1.2 Problemstilling

Hvordan fungerer fagkontakter i førstelinja som et kompetanseløft for politiet ved sikring og analyse av elektroniske spor?

1.2.1. Avgrensning av problemstilling

Problemstillingen tar utgangspunkt i utførelsen av trinnene i sikrings og analyseprosessen *The digital forensics process* (Flaglien, 2018, s.16), og hvor langt politiet i førstelinja med fagkontakter tilstede har kompetanse til å komme i en etterforskningsprosess av elektroniske spor.

I oppgaven avgrenses elektroniske spor til å omfatte det som finnes på en mobiltelefon. Her avgrenses ytterligere til informasjon lokalt på enheten; innholdsdata som for eksempel meldinger, anropslogg, bilder, videoer og filer. Elektroniske spor fra apper og internettilkobling inngår ikke i oppgaven.

Denne avgrensningen gjøres fordi mobiltelefoner håndteres mye i førstelinja, den er aktuell i mange straffesaker og kan inneholde potensielt viktige bevis. Det er begrenset hvor avansert sikring og analyse fagkontakter skal være i stand til å utføre. Likevel belyses det om kompetansen i førstelinja heves ved fagkontakters tilstedeværelse.

1.3 Begrepsavklaringer

1.3.1 Digitalt politiarbeid

«*Rammer og retningslinjer for etablering av nye politidistrikter*» fra Politidirektoratet har et eget punkt om Digitalt politiarbeid – DPA. Digitalt politiarbeid skal ivareta bruk av digital informasjon og elektroniske spor i politiarbeidet, herunder etterretning, operativt politiarbeid, forebygging og etterforskning på en best mulig måte. Funksjonen skal gjennom sitt arbeid benytte teknologi og elektroniske spor slik at flere straffesaker kan etterforskes raskt og med god kvalitet i bevissikring, riktig analyse og metodebruk (Politidirektoratet - POD, 2016, s.93).

1.3.2.Fagkontakter

Underlagt Digitalt Politiarbeid i *Rammer og retningslinjer* fra POD er blant annet rollen *Fagkontakt* omtalt. En Fagkontakt skal «være rådgiver for egen enhet innen elektroniske spor, være faglig kontaktledd mellom egen enhet og funksjonen for digitalt politiarbeid, være kontaktledd og formidler av ny metode og ny kunnskap innenfor elektroniske spor inn til sin enhet» (POD, 2016, s.95). De skal håndtere digitale enheter og elektroniske spor på eget tjenestested i førstelinja med støtte fra DPA og gjøre politiet i distriktene i stand til å utføre

digitalt politiarbeid med samme gode kvalitet som tradisjonelt politiarbeid (SDPA, 2017, s.3). Som en del av *Politiets virksomhetsstrategi mot 2025* er alle politidistrikter satt til å etablere fagkontakter knyttet til digitalt politiarbeid. I dag finnes det fungerende fagkontakter i flere politidistrikt og det skal iverksettes flere steder i løpet av 2019. Forskningen i oppgaven er gjort i et stort politidistrikt som var tidlig ute med fagkontakter som et pilotprosjekt med oppstart i 2015.

Begrepet *førstelinja* i oppgaven sikter til det ytterste leddet i politiet, tjenestestedene i form av politistasjoner og lensmannskontor hvor generalistene på operativ-, forebyggende- og etterforskningsavdelinger arbeider, med begrenset tilgang på spesialister.

1.3.3 Elektroniske spor

Elektroniske spor i etterforskningssammenheng betyr elektronisk tilgjengelig materiale med mulig betydning for etterforskningen og dermed relevant for politiet (Bjerknes og Fahsing, 2018, s.244). De kan knyttes til en bruker, person, digital enhet, sted eller hendelse. Det kan være dokumenter, bilder eller annet som brukeren har lagret på for eksempel en mobiltelefon. Det er også mange elektroniske spor som ikke bevisst lages av brukeren, men som blir lagret grunnet bruk av enheten. Elektroniske spor finnes eksempelvis på datamaskiner, servere, i elektroniske enheter som mobiltelefoner og navigasjonsenheter - GPS, og i nettskyen. Sporene finnes også i datasystemer hos tjenestetilbydere som tilbyr e-post, blogger, elektroniske banktjenester, mobiltjenester, sosiale medier, bedriftsinterne tjenester med videre (POD, 2012, s.10).

Sporene kan være med på å si noe om hva som har skjedd, hvor og når det har skjedd, motiv for handlingen og hvem som har gjort hva. I noen tilfeller kan de også være med på å bevise spørsmål om subjektiv skyld. Her vil eksempelvis en video, et taleopptak eller en melding kunne si noe om handlingen ble utført med viten og vilje (Bjerknes og Fahsing, 2018, s.243).

1.3.4 Sikring og analyse av elektroniske spor

Prosessen sikring og analyse kan tillegges ulik betydning med ulikt omfang av arbeidsoppgaver ut fra sak og bevis.

Sikring er for de fleste forstått som fysisk sikring; avsperring av område eller beslag av for eksempel et objekt eller DNA. I denne oppgaven brukes ordet *sikring* også om prosessen hvor

det foretas kopiering av en elektronisk enhet. Betydningen av ordet *sikring* må derfor sees i sammenheng med det som omtales.

I etterforskning av elektroniske spor foreligger det faser hvor ulike oppgaver gjennomføres. Et eksempel på en slik prosess er Flagliens (2018) modell *The digital forensics process* som består av følgende trinn:

Identification, identifiseringsfasen. Det innebærer for eksempel å identifisere hvilke bevis eller objekter en skal se etter under ransaking som kan inneholde potensielle elektroniske spor som kan underbygge eller motbevise saken og de hypoteser en arbeider ut fra.

Collection – sikringsfasen. En teknisk fremgangsmåte for å ivareta data, og dokumentasjon av at sikringen er foretatt på korrekt måte. Her sikres for eksempel en mobiltelefon ved bruk av spesialtilpasset utstyr og tredjepartsprogramvare som XRY eller UFED av Cellebrite som lager en kopi av det innholdet på mobilen som programmet er i stand til å tolke.

Examination - forberedelse til videre analyse. Alle data som samles inn må undersøkes og utarbeides for senere analyse. Fasen krever ofte restrukturering av data for å gjøre det leselig, dette er en forutsetning for å utvinne relevant informasjon. Her dekodes for eksempel tekstmeldinger og filer, søk i slettede dataområder utføres, noen ganger kan slettede data gjenskapes. Her er det viktig å dokumentere det som gjøres, for å sikre notoritet og ivareta rettssikkerheten.

Analysis - analysen av data. Her gjennomgås data og relevant informasjon for saken uthentes. Hva som gjennomgås avhenger av sak og materiale, omfang av undersøkelsen varierer ut fra sakens kompleksitet. Funn i denne fasen brukes til å styrke eller svekke hypoteser det jobbes ut fra, og kan si noe om en hendelse, bevisets relevans og involverte personer. I denne fasen brukes statistiske metoder og ulike teknikker for å forstå protokoller, dataformater og koblinger mellom data.

Presentation – presentasjon. Her utarbeides en fullstendig rapport av utført arbeid. Fra ransaking, beslag, innsamling av data, forberedelse og analyse, hvem som har utført dette, hvordan det er gjort og til slutt hvilke resultat dette har gitt. Her inngår også presentasjon av de objektive funn for retten (Flaglien, 2018, s.17-45).

2.0 Metode

2.1 Valg av metode

Jeg vil fortelle om valg av metode, fremgangsmåte for utvalg av intervjupersoner og behandlingen av disse. Videre kommer jeg til å reflektere over egen forforståelse og til sist se på relabiliteten og validiteten av oppgaven.

For å belyse problemstillingen best mulig valgte jeg å skrive en empirisk oppgave, da det foreligger lite forskning og teori om fagkontakter. Empiri er et utsagn om virkeligheten, hvor grunnlaget ligger i erfaring, ikke i synsing (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2015, s.36). Jeg har valgt kvalitativ metode for innhenting av data. Den kvalitative metoden retter seg mot å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2017, s.52). Jeg har foretatt intervjuer, satt funnene opp imot relevant teori og annen forskning og videre drøftet dette. Det jeg oppnår ved den kvalitative metoden er at jeg får en unik mulighet til å stille konkrete spørsmål og oppfølgingsspørsmål. Som et resultat av dette får jeg frem personlige meninger og tanker rundt problemstillingen.

2.2 Fremgangsmåte - kvalitativ metode

2.2.1 Utvalg av intervjupersoner

Jeg rekrutterte intervjupersonene strategisk på bakgrunn av kompetanse om det undersøkelsen skulle omhandle (Dalland, 2017, s.57). Jeg ønsket å intervju fagkontakter som håndterer elektroniske spor i førstelinja, for å gjøre undersøkelsen tilnærmet lik slik fagkontakter vil fungere i resten av landet når dette blir iverksatt. For å få kontakt med aktuelle personer å intervju henvendte jeg meg til en som hadde oversikt over fagkontaktene. Jeg etterspurte fagkontakter i førstelinja og fikk en liste med navn. Videre valgte jeg ut tilfeldige personer fra lista for å ivareta anonymiteten overfor lederne. Jeg har valgt å foreta tre intervjuer hvor formålet er å innhente opplysninger som belyser problemstillingen og ikke nødvendigvis generalisere et konkret svar.

De aktuelle ble kontaktet per telefon og informert om prosjektet i forbindelse med bacheloroppgaven. Jeg spurte om de var villige til å la seg intervju og avtalte et møte med dem som ønsket å delta. Intervjuene fant sted på de ulike tjenestestedene hvor fagkontaktene har sitt daglige virke og samtalene ble tatt opp på en lydopptaker. De fikk informasjon om at de hadde mulighet til å trekke seg i løpet av prosessen, vi gjennomgikk og de signerte det

godkjente informasjons- og samtykkeskjemaet¹. Jeg informerte om at deres identitet ble anonymisert med fiktive navn, anonymisert arbeidssted og sitater i bokmålsform. Lydloggene ble lagret på en pc tilhørende Politihøgskolen som bare jeg hadde tilgang til og videre transkribert før dette ble analysert.

Jeg har systematisert informasjon om intervjupersonene i denne tabellen.

Navn	År i politiet	Fagkontaktutdanning
Georg	5år	<ul style="list-style-type: none">▪ NCFI modul 1 – 5 studiepoeng▪ NCFI core – 15 studiepoeng▪ Tidligere relevant datateknisk utdanning
Karl	4år	<ul style="list-style-type: none">▪ NCFI modul 1 – 5 studiepoeng
Edvard	6år	<ul style="list-style-type: none">▪ NCFI modul 1 – 5 studiepoeng

Analysen ble foretatt på fenomenologisk måte, hvor jeg som forsker er opptatt av det som fremkommer. Her fortolkes informasjonen, menneskers erfaring med og deres forståelse av et fenomen, det presenteres med mål om å gi en presis beskrivelse av intervjupersonenes egne perspektiver, opplevelser og forståelse (Johannessen et al., 2015, s.78).

Prosessen ble utført i tråd med Malteruds fire hovedfaser:

1. Helhetsinntrykk – 2. Koder, kategorier og begreper – 3. Kondensering – 4. Sammenfatning.

Først ble intervjuene transkribert og samlet til et sammendrag som sammenfattet meningsinnholdet. Dette resulterte i at jeg fikk et helhetsinntrykk av at fagkontaktene utgjør en forskjell og at denne forskjellen er et resultat av ulike faktorer. For å belyse dette på en best mulig måte valgte jeg å kategorisere innholdet og videre dele oppgaven i hovedtema. Det første hovedtemaet i oppgaven omhandler de elektroniske sporene som sikres og analyseres i førstelinja og betydningen disse har i etterforskningsprosessen. Det andre hovedtemaet er kompetanseforskjellene mellom generalistene og fagkontaktene. Jeg begynte så på Malteruds tredje hovedfase; kondensering, hvor informasjon som kunne brukes i oppgaven systematisk ble uthentet fra intervjuene og satt inn i hovedtemaene. Til sist sammenfattet jeg materialet og satte informasjon fra intervjuene opp mot annen teori og tidligere forskning (Johannessen et al., 2015, s.176). Gjennom denne prosessen fikk jeg god systematikk på innholdet og var i

¹ Se vedlegg 6.3

stand til å uthente det som var relevant for problemstillingen jeg hadde valgt, samtidig som jeg fikk belyst denne på en god måte.

2.2.2 Forforståelse

Johannessen et al. (2015) skriver at alle mennesker møter verden med en forforståelse. Forforståelsen er kunnskaper som tilegnes hele tiden og brukes bevisst og ubevisst for å skape vår oppfatning av virkeligheten (s.34-35). Gjennom sanseintrykk og tolkning av omverden preges vår måte å se virkeligheten på mer enn det vi tenker over (Thurén, 2009, s.66). Olsvik (2014) sier at den oppfatningen vi tar med oss til det som skal tolkes er helt nødvendig for at vi skal kunne sette oss inn i det som foregår rundt oss, det er vårt grunnlag for å forstå omverden. Som forsker er jeg i like stor grad som andre preget av denne forforståelsen og må være bevisst på dette i forskningsprosessen (s.111).

Min forforståelse vil kunne påvirke hva jeg observerer og hvordan observasjonene vektlegges og tolkes. Allerede ved oppstarten av forskningsprosjektet oppsto meninger, tanker og forventinger om hva jeg ønsket å finne ut. Dette kom til syne i intervjuguiden², hvor spørsmål ble laget ut fra hva jeg ønsket å finne svar på (Johannessen et al., 2015, s.35).

Prosjektet har gjennom prosessen blitt preget av min påvirkning ved utvelgelse av intervjupersoner, hvordan jeg forholdt meg under intervjuene; hvordan spørsmålene ble stilt verbalt og utstrålingen non-verbalt. Videre har jeg også silt informasjon under analysen der jeg har valgt hvilken informasjon av det som fremkom som skal presenteres. Som forsker har jeg gjennom hele prosessen vært bevisst på at jeg er en utvelgende aktør og at sluttproduktet vil være påvirket av forhåndsoppfatningene (Johannessen et al., 2015, s.36).

I forkant av denne prosessen var jeg usikker på hva fagkontaktene gjorde og hvilken utdanning de hadde fått. Jeg ønsket å finne ut mer, noe som preget hvordan jeg utarbeidet spørsmålene mine. Videre hadde jeg en oppfatning av at de tilførte førstelinja mer kompetanse, men var usikker på hvordan og hvilken betydning dette hadde. I praksisåret følte jeg ikke generalistene fikk gjort nok med tanke på de elektroniske sporene og det som ble gjort var ikke alltid tråd med rettssikkerheten. Jeg så for meg at fagkontaktene tilstedeværelse utgjorde en forskjell, noe som har vært med på å forme min arbeidsprosess mot hva jeg ønsket å få svar på og hva som har blitt belyst. Jeg har likevel vært bevisst på å

² Se vedlegg 6.1

forholde meg objektiv til informasjonen som har fremkommet og stilt åpne spørsmål som har gitt rom for at fagkontaktene kunne uttrykke seg upåvirket.

2.2.3 Validitet og reliabilitet

Validitet betyr gyldighet og sier noe om dataene som fremlegges. Representerer de fenomenet som drøftes i oppgaven på en god måte og er den valgte metoden egnet til å undersøke det den skal undersøke (Thuren, 2009, s.32)? I denne oppgaven var viktig for meg å velge en metode som kunne presentere mine data om fenomenet på en god og valid måte. Som forsker skal jeg fremlegge kunnskap som er så verifiserbar og sikker som mulig, og dette har jeg valgt å gjøre gjennom kvalitative intervju. Mine funn har jeg valgt å sette opp mot teori og annen forskning for å sikre gode kilder i min undersøkelse. Tjora (2010) sier at den viktigste kilden til gyldighet er at forskningen skjer innenfor faglige rammer og er forankret i annen relevant forskning (s.179). I hvilken grad resultatet er gyldig avhenger av hvordan jeg redegjør for prosessen og hvordan mine valg har påvirket resultatet (Dalland, 2017, s.55).

En oppgave som baserer seg på få kvalitative intervju medfører både styrker og svakheter. Styrken som skaper gyldighet i oppgaven er at intervjupersonene gjengir i sitat som etterfølges av min fortolkning av innholdet. Her kan leseren selv se hovedproduktet fra intervjupersonene og velge å være enig eller uenig i min fortolkning. En svakhet i oppgaven er at undersøkelsen baseres på tre intervjupersoner som kun kan svare for seg selv og egne erfaringer. Dette medfører at andres meninger og synspunkter ikke fremkommer, men det gir et innblikk i hvordan et utvalg av fagkontakter opplever at de påvirker i førstelinja.

Reliabilitet eller pålitelighet er et av kriteriene som stilles til kvaliteten i forskning og sier noe om arbeidet som presenteres er troverdig (Dalland, 2017, s.55). Det omhandler også hvilke data som brukes, hvordan de innsamles og bearbeides, og om de senere kan reproduseres av andre med likt resultat. En feilkilde som kan oppstå i kvalitative intervju er selve kommunikasjonsprosessen; spørsmål og svar kan bli oppfattet uriktig, notater kan bli unøyaktige eller at alt innhold ikke kommer frem, dette kan medføre redusert pålitelighet. Godt forarbeid og fokus i intervjusituasjonen vil være med på å hindre at de vanligste feilkildene oppstår og dermed styrke påliteligheten i oppgaven (Dalland, 2017, s.60). Ved at jeg har presentert min forforståelse av emnet har leseren mulighet til å vurdere min pålitelighet og ved å ha redegjort for fremgangsmåte, styrker og svakheter i oppgaven kan leseren vurdere påliteligheten i arbeidet (Dalland, 2017, s.55). Jeg vil tillegge at åpenheten

rundt utvalget av intervjupersoner og resten av prosessen sees på som styrker for både validitet og reliabilitet, og at undersøkelsen dermed tilfredsstillende de kvalitetskrav som stilles.

3.0 Analyse og drøftelse av funn i undersøkelsen

Det tas utgangspunkt i intervjupersonenes erfaringer, dette gjøres på en måte som er forenelig med deres perspektiver, opplevelser og forståelse. Jeg har valgt å inndele i hovedtemaer for å belyse problemstillingen på en best mulig måte. Innunder hovedtemaene legges mine funn frem og settes opp imot annen teori og forskning, dette drøftes under hvert enkelt tema.

3.1 De elektroniske sporene

POD (2012) trekker i sin rapport frem at elektroniske spor har stått sentralt i flere store straffesaker de siste årene. I enkelte saker er de også de eneste sporene for å belyse en hendelse eller oppklare straffbare forhold (s.13). POD (2017) skriver i en ny rapport at den digitale datamengden i verden fortsatt øker, noe som medfører økt utbredelse av elektroniske spor (s.19). Bjerknes og Fahsing (2018) har også fremhevet viktigheten av de elektroniske sporene. De poengterer at elektroniske spor bør få samme oppmerksomhet som annen sporsikring og trekker frem at det er avgjørende at etterforskningskompetansen er like stor innen håndtering av elektroniske spor som den er på for eksempel avhør eller søk og sikring av DNA-spor (s.243). Kennedy (2008) underbygger dette, sett i sammenheng med sporenes betydning. Elektroniske spor er i likhet med bevis som DNA også skjøre, kontaminerbare og i fare for å bli skadet, og det kreves kompetanse for å ivareta behandlingen av disse på lik linje med andre spor (s.53). Både Kripes og politidistriktene påpeker at behovet for datatekniske undersøkelser øker, samtidig som undersøkelsene blir vanskeligere og mer tidkrevende (POD, 2012, s.13).

Georg trakk frem: *«Elektroniske spor driver jeg med i stor grad i arbeidet. Vi jobber med ungdom, og ungdommen i dag lever jo på mobilen omtrent. Det er ikke en eneste straffesak vi har i dag hvor det ikke er elektroniske spor på mobiltelefon.»*

Edvard trakk frem: *«For en etterforsker vil det være veldig nyttig å ha kunnskap om elektroniske spor, vi er borti elektroniske spor i omtrent alle saker. Eller man kan iallfall finne informasjon der, og det er det viktig å vite noe om.»*

Ut fra teorien som foreligger og de rapportene som presenteres fra POD er det ingen tvil om at de elektroniske sporene er svært aktuelle i straffesaker i dag og at de har kommet for å bli. Det legges vekt på at både omfang og krav til kompetanse øker, dette gjelder både i førstelinja og på spesialavdelingene. Fagkontaktene underbygger dette i intervjuene der de forteller at de møter på en mengde elektroniske spor i arbeidet, og i tillegg understrekes viktigheten av å forstå potensialet i de elektroniske sporene.

3.2 Kompetanse

3.2.1 Generalistens kompetanse

For at jeg skal kunne si noe om hvordan fagkontaktens kompetanse utgjør en forskjell i førstelinja, må kompetansen generalistene har og hva som forventes av dem presenteres slik at forskjellene synliggjøres.

Bjerknes og Fahsing (2018) vektlegger at de elektroniske sporene har blitt og kommer til å bli svært relevant i de aller fleste sakstyper i tiden som kommer, det forutsettes også at det som tidligere var spesialistoppgaver i større grad vil bli generalistoppgaver fremover (s.243). Slik situasjonen er i dag kan det ikke forventes at generalistene skal være i stand til å utføre disse spesialistoppgavene Bjerknes og Fahsing snakker om, fordi det ikke har vært tilstrekkelig fokus på opplæringen av generalistene på dette feltet. Inntrykket jeg fikk fra fagkontaktene er at kompetansen blant generalistene ikke er høy nok i dag til å utføre dette på en grundig og rettssikker måte i mange tilfeller.

Sikring og analyse av elektroniske spor er fortsatt forholdsvis nytt og ukjent for mange i politiet, unntaksvis for spesialistene som jobber med dette til daglig. Dette medfører at forståelsen for kompleksiteten ved sikring og analyse av elektroniske spor er lite kjent utenfor spesialistmiljøene. Etterspørselen etter denne kompetansen har økt, uten at tilveksten av tilgjengelige spesialister til å håndtere sakene har fulgt samme tempo. Sikring og analyse av de elektroniske sporene blir derfor i mange tilfeller utført av personell uten kompetanse innenfor dataetterforskning, særlig innen sikring av mobiltelefoner. Her har automatisert analyse med tredjepartsprogrammer blitt benyttet. Dette er programmer som er relativt enkle i bruk og som i stor grad bestemmer resultatet av den kriminaltekniske undersøkelsen. Problematikken oppstår når en generalist uten kompetanse trykker på en knapp som starter et tredjepartsprogram og får et svar, uten å forstå eller kjenne til de bakenforliggende prosessene som utføres i analysen.

Dette ble problematisert av Georg: «Vi bruker tredjepartsprogram for å sikre telefonen når vi får den inn på datalaben. En generalist vil ikke ha kompetanse til å sikre via tredjepartsprogrammer. På avdelingen tror jeg nesten ingen av dem ville forstått programmet i det heletatt, fordi de ikke har opplæring i det.»

Karl trakk også frem dette: «Ved manglende kompetanse kan det være momenter ved nøyaktigheten og tolkningen av det som sikres og analyseres. Det er mulig at det blir feiltolkninger av det som kommer frem og en mister kanskje noe nøyaktighet i en rapport.»

Det mange ikke kjenner til er at en automatisert behandling som skjer i et tredjepartsprogram ikke greier å tolke alt som er installert på mobiltelefonen, og forskning viser at analyse utført av personell uten kompetanse til å kvalitetssikre resultatet kan medføre at potensielt avgjørende elektroniske bevis feiltolkes eller ikke oppdages (Friheim, 2016, s.14-38). For å oppdage slike mangler ved et analyseresultat kreves det riktig kompetanse. Om man ser dette i sammenheng med at analyser i dag ofte foretas og vurderes av generalister uten riktig kompetanse, gir dette en risiko for justisfeil.

Georg nevnte dette: «Problemet er at du ikke får all informasjonen via disse systemene, vi opplever ofte at vi mister mye informasjon med å bruke et slikt tredjepartsprogram. Det har vi sett mer og mer av, programmene gjør ikke alltid det vi vil at de skal gjøre. Vi får sikret bilder, videoer og sms, det tradisjonelle. Men dagens ungdom bruker apper som ikke blir sikret, så vi er helt avhengige av å forstå hva som ikke kommer med.»

Hovedproblematikken med manglende kompetanse hos en generalist er som forklart at dette kan påvirke hva som identifiseres av spor og hva som til sist presenteres i en eventuell rettssak. Rachlew (2009) trakk i sin doktorgradsavhandling frem at manglende real- og formalkompetanse i etterforskningsfaget preget svarene på flere områder i hans undersøkelse om justisfeil i etterforskningen. Han la vekt på at det blir spekulativt å trekke slutninger dersom man innehar mangelfull teoretisk kunnskap og at dette ville prege den informasjonen som informantbehandlerne innhentet (s.65). På samme måte vil det være for en generalist i etterforskning av saker som innebærer elektroniske spor. Med manglende teoretisk og praktisk kunnskap om sikring og analyse av elektroniske spor kan det prege informasjonen som innhentes og hva de konkret ser etter. Dette gjelder både under gjennomgang, hvordan de

tolker informasjonen og graden av forståelse de har om betydningen av de elektroniske sporene i det sikrede materiale. Dette kan i stor grad true rettssikkerheten. Schjøllberg (2017) påpeker også at fravær av kompetanse og kompetanseutvikling kan få avgjørende betydning for politiets evne til å oppklare digital kriminalitet (s.110).

I dag er det mer fokus på digitalt politiarbeid, håndtering av elektroniske enheter og elektroniske spor i bachelorutdanningen på Politihøgskolen enn det har vært tidligere (Politihøgskolen, 2018). Det er undervisning og eksamen i faget Digitalt politiarbeid ved første og tredje studieår, og praktisk opplæring i andre studieår med formål om å sette studentene inn i relevante digitale dimensjoner ved politiets arbeid som bidrar til at de har større kunnskap når de kommer ut i arbeid.

Til tross for dette er det begrenset hvor mye en generalist har kapasitet til å tilegne seg av kunnskap på slike spesialfelt, og det er i dag ikke forventet at en generalist skal være i stand til å utføre og tolke en slik analyse av elektroniske spor. Det er ulike forventninger til hvem som skal kunne utføre de ulike fasene i *The forensic process* ut fra kompetansenivå, som jeg skrev om innledningsvis. Identifiseringsfasen skal kunne gjøres av ikke-spesialister, altså generalisten i førstelinja (Flaglien, 2018, s.19). Innsamling og forberedelse av materiale skal utføres av utdannet personale, som for eksempel en fagkontakt. Analyse, rapport og presentasjon bør utføres av «dataetterforskeren», men også dette kan forventes av en fagkontakt med nok opplæring (POD, 2012, s.13.).

Det som faktisk forventes av en generalist ut fra utdanningen på politihøgskolen er at de skal kunne identifisere i hvilke saker de trenger bistand og hvordan de skal be om dette på korrekt måte. De skal vite hvordan de skal opptre på et åsted med tanke på de elektroniske enhetene, vite hvordan de skal identifisere, behandle og ta beslag i ulike elektroniske enheter som kan inneholde elektroniske spor ut fra aktuell sak. De skal også kunne utføre et straksavhør på stedet, for eksempel for å innhente informasjon knyttet til de aktuelle enhetene. De skal i tillegg kunne utføre sikring av enkelte spor på internett, enten skjermdump eller bilde av skjerm. Videre skal de ikke være i stand til å analysere, men de skal kunne skrive beslagsrapport, en sikringsrapport om hvordan de sikret spor på for eksempel internett, og kunne sende inn en anmodning for utlevering av trafikkdata (Politihøgskolen, 2018).

Under intervju av fagkontaktene fikk jeg inntrykk av at generalistene har mye kunnskap om elektroniske spor ut ifra det som kan forventes. De er i stand til å identifisere og beslaglegge

relevante bevis og håndterer dem på en korrekt måte. De tar også straksavhør og skriver ulike rapporter, men den videre sikringen og analysen blir ikke gjennomført tilstrekkelig, på grunn av manglende kompetanse både om prosessen og programmene som benyttes.

3.2.2 Utdanning og opplæring av fagkontakter

For å sikre en nasjonal standard og en faglig begrunnet minimumskompetanse er det i rapporten fra Seksjon for Digitalt politiarbeid (SDPA) i Oslo beskrevet at fagkontakter bør ha utdanningen NCFI Core fra PHS (Politihøgskolen, 2017), en halvtårsstudie på 15 studiepoeng som gir kompetanse innen programvare for digital etterforskning, sikring av digitale enheter på åsted og en generell innføring i ulike digitale spor. Dette gir kompetanse som dataetterforsker i *light* versjon.

I tillegg til denne utdanningen sees det et klart behov for at den enkelte fagkontakt i etterkant får innføring i begrepsapparatet som benyttes innen digital etterforskning, metoder for etterforskning på internett og kurs i sikring av håndholdte enheter. Det bemerkes også at dersom konseptet med fagkontakter skal fungere over tid er det nødvendig med standardisert opplæring og tilretteleggelse for videreutvikling (SDPA, 2018, s.34-36).

De tre fagkontaktene hadde tatt ulike versjoner av NCFI- faget under fagkontaktutdanningen. Dette ble synlig under intervjuene, hvor det fremkom noe ulik forståelse for kompleksiteten ved sikring og analyse av de elektroniske sporene.

Georg med 5år i etaten hadde gjennomført både NCFI modul 1 på 5studiepoeng (Politihøgskolen, 2012) og NCFI Core på 15studiepoeng. Han hadde også studiepoeng fra en tidligere datateknisk utdanning som han dro stor nytte av i arbeidet som fagkontakt.

De to andre, Edvard med 6år i etaten og Karl med 4år i etaten, hadde tatt NCFI modul 1 på 5stp. Modul 1 er nå utfaset og tilbys ikke lenger. Faget gav en grunnleggende teoretisk innføring i elektroniske spor med fokus på kvalitet i etterforskningen, teknikker, metoder, rettssikkerhet og personvern. Faget hadde ikke fokus på praktiske ferdigheter og gav ingen formell kompetanse som dataetterforsker.

Alle tre hadde fått en ukes kurs med opplæring rettet mot sikring av mobiltelefoner, hospitering på SDPA, samt informasjon og opplæring i ulike typer program og utstyr som

brukes i arbeidet med sikring og analyse av elektroniske spor, som er i tråd med anbefalingen om videre kursing og opplæring etter utdanningen.

At opplæringen ikke er standardisert og lik for alle fagkontakter kan føre til at den ønskede kompetansehevingen ikke blir like god på alle tjenestesteder. Dette kan igjen føre til at fagkontaktens tilstedeværelse ikke når sitt fulle potensial. Ønsket fra SDPA om at fagkontaktene skal ta utdanningen på 15stp er ikke oppfylt, og dette kan være et tegn på manglende oppfølging av fagkontaktene.

Nina Sunde (2017) skrev i sin doktorgradsavhandling om kravet til kompetanse for håndtering av digitale bevis. Hun viser til at det er ikke finnes noen definerte kompetansekriterier for denne håndteringen i etterforskningsøyemed. Politidirektoratet har uttalt at håndteringen bare skal utføres av personell med "tilstrekkelig opplæring" og "passende kompetanse". Sunde påpeker at POD ikke har skissert betydningen av disse vilkårene. Det er heller ikke lagt føringer for samarbeidet mellom kompetente etterforskere på elektroniske spor og generalistene under etterforskning, noe som kan påvirke kvaliteten og effektiviteten av undersøkelsen av digitale bevis (s.104-105).

POD (2017) skriver at den moderne teknologien medfører at nye kriminalitetsformer oppstår, de kriminelle utvikler nye modus innen tradisjonell kriminalitet og at elektroniske spor i dag nærmest inngår i enhver straffesak. De poengterer at dette krever rask omstillingsevne i politiet, og for å kunne forebygge, avverge og etterforske datakriminalitet er det behov for økt kompetanse i politi og påtalemyndighet. Samfunnet er avhengig av et politi som kan utføre digitale kriminaltekniske undersøkelser (s.20).

Ut fra det POD skriver er det tydelig at de ser behovet for mer kompetanse innen elektroniske spor, men det fremkommer ikke konkret hvilke grep som skal tas for å gå i denne retningen. Spriket på kompetanse hos fagkontaktene kan sees opp imot manglende krav til lik kompetanse og utdanning fra POD. Ved at det ikke settes klare retningslinjer for håndtering av elektroniske spor under etterforskning og en god nasjonal standard for utdanning av fagkontakter fra Politidirektoratet vil dette vanskeliggjøre at det i tiden fremover vil bli en lik kompetanse som sikrer god kvalitet i arbeidet som utføres i førstelinja.

3.2.3 Fagkontakters kompetanse

Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg fått en forståelse for at bakgrunnen for å innføre fagkontakter blant annet er for å sikre at digitale spor behandles korrekt i det daglige politiarbeidet med lik utførelse og forståelse i distriktene. De skal sørge for god kvalitetssikring som igjen gir økt rettssikkerhet for partene i en straffesak. Ved å ha fagkontakter i førstelinja vil dette bidra til at mindre saker håndteres lokalt, noe som igjen fremskynder saksprosessene og avlastet DPA for en mengde saker som ellers ville blitt liggende. Fagkontaktene vil bidra til å veilede kolleger og formidle nye metoder og kunnskap innenfor digitale spor. Dette gjør at generalistene får ny kunnskap på områder de kan være i stand til å utføre oppgaver på egenhånd og dermed frigjøre tid DPA ellers ville brukt på å oppklare enkle spørsmål.

Georg trakk frem: *«Det vil være litt av min jobb som fagkontakt å holde de andre medarbeiderne oppdatert på hva som er viktig å tenke på når man er ute. Jeg vil si at det er litt mer kompetanse her fordi jeg passer på dem og presiserer at de kan stille meg spørsmål. Jeg har også lært dem ulike tips og triks om enkle ting de kan gjøre, så der er de fleste på avdelinga ganske oppe og går.»*

Edvard fortalte: *«Jeg har inntrykk av at min tilstedeværelse har fungert. Vi har hatt fagdager der jeg har holdt innlegg om elektroniske spor. Litt basic hva skal du gjøre og hva skal du ikke gjøre ved ulike sakstyper som øker deres bevissthet.»*

Dette er eksempler på at fagkontaktene utfører delen av arbeidet som omhandler formidling av ny kunnskap. De er tilstede for spørsmål fra sine kolleger som omhandler digital etterforskning og elektroniske spor. Fagkontaktene kunne se økning i faglig kompetanse blant generalistene etter at de begynte sitt virke, noe de ser på som positivt.

Bjerknes og Fahsing (2018) vektlegger at det kreves tydelige, faglige og forståelige redegjørelser for det som sikres, hvordan det ble sikret og hva som er fakta eller mer usikre momenter. Dette påpekes fordi hele prosessen er aktuelle tema under rettsforhandlingene, helt fra bevissikringen til resultatet av analysen (s.264). Bjerknes og Johansen (2013) viser også til viktigheten av kvalitetssikring i arbeidet. De trekker frem det tekniske utstyret, sikring av sporene, analysen og konklusjonen rundt de elektroniske sporene som bevis. Dette må være kvalitetssikret for at sporene skal få sin rettmessige bevisverdi og ikke true rettssikkerheten (s.313).

Slik jeg forstår det skal fagkontaktene være i stand til å utføre oppgaver som innhenting av informasjon fra tjenestetilbydere som for eksempel Telenor, sikre informasjon fra internett og fysiske enheter. De skal være i stand til å gjennomgå og analysere innhold fra elektroniske spor og dokumentere arbeidet, både med framgangsmåte, påvirkning eget arbeid har medført på beslaget og det endelige resultatet.

De elektroniske sporene på en mobiltelefon som alle fagkontaktene hadde kompetanse til å sikre og analysere er anropstjenester som innkommende og utgående samtaler, meldinger og datostemplinger på disse, bilder, dokumentfiler, filmer og GPS for å stedfeste bevegelser og hvor bilder har blitt tatt, slettede filer, bilder, meldinger og anrop. Dette sikres i all hovedsak via tredjepartsprogrammer som blant annet XRY fra MSAB og UFED fra Cellebrite. De var i stand til å uthente relevant informasjon opp imot hver enkelt sak og identifisere dersom noe ikke hadde fremkommet i analysen fra tredjepartsprogrammet. Dette kunne de presentere i rapporter som ble vedlagt saken.

I denne sammenheng fortalte Edvard: «Jeg har skrevet rapporter fra meldinger som forsterker mistanker om ulike ting og rapporter i enkle saker for å kunne dokumentere og vise til tekst og bilde, dersom det er aktuelt. Der skriver jeg hvordan dette ble sikret, eventuelt hvilket program jeg benyttet. Når det gjelder rapportene har jeg fått maler gjennom fagkontaktutdanningen og ved å kontakte lokal DPA og fått hjelp fra dem.»

3.3 Hvordan utgjør fagkontaktene en forskjell?

En konsekvens ved at fagkontakter ikke er tilstede kan være at saker ikke blir etterforsket i det heletatt, på grunn av manglende kompetanse i førstelinja og ingen kapasitet hos DPA og Kripos. Her utgjør fagkontaktene en forskjell ved at det gjøres noe i saken. Videre har jeg belyst ulike problemer ved at fagkontaktene ikke er tilstede, som både fører til at generalister uten kompetanse kan feiltolke resultater fra en analyse eller at spor rett og slett ikke oppdages. Bjerknes og Fahsing (2018) har sagt at det er viktig for politiet å ha kunnskap om det potensialet som ligger i de elektroniske sporene, fordi dette øker bevisstheten rundt muligheter som finnes og hvordan de kan belyse etterforskningen. De kan fungere både som selvstendige bevis eller som informasjon som kan støtte eller kontrollere andre bevis i saken (s.245).

Jeg har sett på at rettssikkerheten kan trues ved feiltolkning i saker; Sunde (2017) har presisert at det er viktig å påse at riktig kompetanse er til stede til rett tid i etterforskningen. Her må generalistene kjenne til begrensningene ved egen kompetanse slik at de kan be om bistand, og på denne måten forebygges det at feil skjer under etterforskning (s.104). Dette forutsetter at generalistene med jevne mellomrom får faglig påfyll og blir klar over egne begrensninger, noe som blir gjort ved å ha fagkontakter tilstede.

Georg snakket om behovet for fagkontakter ved ulike sakstyper: *«Jeg tenker at i alvorlige saker taper man ikke så mye på å ikke ha en fagkontakt, fordi der vil man bruke DPAene eller søke annen profesjonell hjelp. Men i mindre saker hvor DPAene ikke kan prioritere så vil man fort miste bevis eller så vil ikke telefonene bli undersøkt på en ordentlig måte. Ved å ha fagkontakter i førstelinja som kan være med på ransaking selv i mindre saker, får man sikret mange spor man ellers ikke ville sikret.»*

Forskjellen fagkontaktene kan utgjøre i førstelinja vil først og fremst ikke omhandle sakene som fra starten av er de mest alvorlige, her vil DPA og Kripos ofte få ansvaret. Forskjellen vil i hovedsak angå de mindre og dagligdagse sakene som ellers blir henlagt eller etterforskes uten mye fokus på elektroniske spor. Fagkontaktene er ikke spesialister, men fungerer som et kompetent mellomledd mellom generalistene og spesialistene. De kan behandle elektroniske spor på en tilfredsstillende måte i straffesaker som ikke krever de mest avanserte analysene og kan avslutte straffesaker på et tidligere tidspunkt uten å være avhengig av bistand. Dette vil ha positiv innvirkning på saksbehandlings- og ventetid i straffesaker.

Det er viktig å nevne at fagkontaktens tilstedeværelse vil være viktige og i noen tilfeller avgjørende med tanke på saker som begynner i det små, hvor elektroniske spor blir funnet og store saker rulles opp. Konsekvensene ved at elektroniske spor i slike sammenhenger blir oversett, feilbehandlet eller feiltolket kan i verstefall føre til at de store sakene aldri kommer opp. Her ses potensialet med fagkontakter på som stort; de vil være viktige i en initialfase hvor det kreves en viss kompetanse for å oppdage de første elektroniske sporene.

4.0 Avslutning

På bakgrunn av det som er presentert i oppgaven har jeg kommet frem til at fagkontaktene utgjør et kompetanseløft. Med sin ekstra utdanning er fagkontaktene med på å heve kompetansen i førstelinja.

Dette gjør de ved at de får sikret elektroniske spor i saker som ellers ikke ville blitt etterforsket. De er med på å sørge for at avgjørende elektroniske spor sikres i det som kan ende med en opprulling av store og alvorlige saker. De øker sannsynligheten for at elektroniske spor oppdages og de skaper en bevissthet rundt de elektroniske sporene ved sin tilstedeværelse og kunnskapsdeling. Med sin ekstra kompetanse minsker de faren for at feil skjer under analyse og at bevis mistolkes eller slettes. De sørger for en mer rettssikker og kvalitetssikret etterforskningsprosess. Fagkontaktene avlaster de sentrale avsnittene og minsker saksbehandlingstiden, noe som er positivt både for etaten og publikum.

Oppgaven er basert på svarene jeg har fått under intervju av de tre fagkontaktene, samt annen teori og forskning. Som nevnt kan disse fagkontaktene bare svare ut fra egen erfaring, men det er tydelig at pilotprosjektet de har vært en del av har fungert som et kompetanseløft på gjeldende tjenestesteder. Kompetansen de tilfører er nødvendig, dette underbygges av annen teori og forskning. Det er vanskelig å si om fagkontaktene alene fører til økt kunnskap på feltet, men det er ikke tvil om at deres tilstedeværelse medfører at kompetansen og evnen til å handle heves både hos generalistene og for politietaten som helhet.

Oppgaven belyser at tilstrekkelig kompetanse om det arbeidet krever er viktig, og forskjellene mellom hva en generalist og en fagkontakt skal kunne og hva som forventes av dem er presentert for å vise forskjellene. Dette sier noe om hva fagkontaktens tilstedeværelse bidrar med av kompetanse om elektroniske spor og hvordan de fungerer som et løft i førstelinja.

På bakgrunn av intervjuene og annen teori mener jeg etableringen av fagkontakter i resten av politidistriktene er et steg i riktig retning når det gjelder utvikling og satsing på digital kriminalitet. Jeg tror likevel at dersom dette skal få den ønskede effekten bør utdanningen og opplæringen av fagkontaktene settes innunder tydelige og like rammer. Dette kan gi et best mulig kvalitetsmessig og godt resultat.

Heving av kompetansenivået innen digitalt politiarbeid ved å tilføre fagkontakter i politidistriktene kan gjøre det lettere å møte morgendagens kriminalitet med de verktøyene og kompetansen dette krever.

5.0 Litteraturliste

- Bjerknes, O. T. og Fahsing, I. A. (2018). *Etterforskning: Prinsipper, metoder og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bjerknes, O. T og Johansen, A. K. H. (2013). *Etterforskningsmetoder – en innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Flaglien O.A. (2018). *The Digital Forensics Process*. I Årnes. A. (Red.) *Digital Forensics*. Chichester: Wiley
- Friheim, I. (2016). *Practical use of dual tool verification in computer forensics*. Dublin: School of Computer Science and Informatics, University College Dublin. Hentet (06.02.19) fra:
https://www.researchgate.net/publication/324784023_Practical_use_of_dual_tool_verification_in_computer_forensics
- Johannessen, A., Tufte, P, A., Christoffersen, L. (2015). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kennedy, I. (2008) *Investigating Digital Crime*. I Bryant, B. (Red.) *Investigating Digital crime*. Chichester: Wiley.
- Olsvik, E, H. (2014). *Vitenskapsteori for politiet, tenkemåter i kunnskapsstyrt politiarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Politidirektoratet. (2017). *Politi- og lensmannsetatens kapasitets- og kompetansebehov de kommende tiårene*. Oslo: Politidirektoratet Hentet (20.10.18) fra:
<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/bemanning-ressurser-og-dekningsgrad/bemanning-og-dekningsgrad/politi--og-lensmannsetatens-kapasitets--og-kompetansebehov-de-kommende-ti-arene.pdf>
- Politidirektoratet. (2012). *Politiet i det digitale samfunnet. En arbeidsgrupperapport om: elektroniske spor, IKT-kriminalitet og politiarbeid på Internett*. Oslo: Politidirektoratet. Hentet (14.11.18) fra:
<https://medlem.ntl.no/Content/103500/cache=20122109105334/Politiet%20i%20det%20digitale%20samfunn%20juli%202012.pdf>
- Politidirektoratet. (2016). *Rammer og retningslinjer for etablering av nye politidistrikter*. (Versjon 1.0) Hentet (17.11.18) fra:
<https://www.politilederen.no/dokumenter/Avtaleverket/20160510->

[Rammer%20og%20retningslinjer%20for%20etablering%20av%20nye%20politidistrikter_v1.0.pdf](#)

Politihøgskolen. (2012). *Videreutdanning for Nordic Computer Forensic Investigators Module 1*. Hentet (20.01.10) fra:

https://www.phs.no/Documents/2_Studietilbud/3_EVU/Godkjent%20studieplan%20NCFI%20%20Introduction%20modul%201%20-%20hogskolestyret%206%20juni%202012.pdf

Politihøgskolen. (2017) *Videreutdanning for Nordic Computer Forensic Investigators, Module 1: Core Concepts in Digital Investigation and Forensics*. Hentet (20.01.19) fra:

https://www.phs.no/Global/Curriculum_CC_core%20concepts_approved%20by%20the%20board%20_6.12.17.pdf?epslanguage=en

Politihøgskolen. (2018) *Fagplan Bachelor- politiutdanning 2018-2021*. Hentet (20.01.19) fra https://www.phs.no/Documents/5_Studente/Fagplaner/Fagplan%202018-2021.pdf

Rachlew, A. (2009). Ph.d. avhandling: *Justisfeil ved politiets etterforskning - noen eksempler og forskningsbaserte tiltak*. Oslo: Det juridiske fakultet, UiO. Hentet (18.01.19) fra:

https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/22587/Rachlew_avhandling.pdf?sequence

Schjøllberg, S. (2017) *Cyberkriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Seksjon for Digitalt Politiarbeid, Oslo. (2018). *Digitalt Politiarbeid, Anbefaling* (versjon av 18.04.2018 - upublisert). Oslo: Politiet.

Sunde, N. (2017). Master's thesis: *Non-technical Sources of Errors When Handling Digital Evidence within a Criminal Investigation*. Oslo: NTNU, Norwegian University of Science and Technology. Hentet (18.01.19) fra:

<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2450280/N.Sunde.pdf?sequence=1&logisAllowed=y>

Thurén, T. (2009) *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2.utg). Oslo: Gyldendal Norsk forlag.

Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (1.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk

5.1 Selvvalgt pensum

- Bjerknes, O. T og Johansen, A. K. H. (2013). *Etterforskningsmetoder – en innføring*. Bergen: Fagbokforlaget. Kapittel 10, s.290- 328 (38s.)
- Flaglien O.A. (2018). *The Digital Forensics Process*. I Årnes. A. (Red.) *Digital Forensics*. Chichester: Wiley. Kapittel 2, s.13- 49 (36s.)
- Friheim, I. (2016). *Practical use of dual tool verification in computer forensics*. Dublin: School of Computer Science and Informatics, University College Dublin. Hentet (06.02.19) fra:
https://www.researchgate.net/publication/324784023_Practical_use_of_dual_tool_verification_in_computer_forensics s.14- 38 (24s.)
- Kennedy, I. (2008) *Investigating Digital Crime*. I Bryant, B. (Red.) *Investigating Digital crime*. Chichester: Wiley. Kapittel 3. (30s.)
- Politidirektoratet. (2012). *Politiet i det digitale samfunnet. En arbeidsgrupperapport om: elektroniske spor, IKT-kriminalitet og politiarbeid på Internett*. Oslo: Politidirektoratet. Hentet (14.11.18) fra:
<https://medlem.ntl.no/Content/103500/cache=20122109105334/Politiet%20i%20det%20digitale%20samfunn%20juli%202012.pdf> (Hele, 33s.)
- Politidirektoratet. (2016). *Rammer og retningslinjer for etablering av nye politidistrikter*. (Versjon 1.0) Hentet (17.11.18) fra:
https://www.politilederen.no/dokumenter/Avtaleverket/20160510-Rammer%20og%20retningslinjer%20for%20etablering%20av%20nye%20politidistrikter_v1.0.pdf s.29- 34, s.93- 95(8s.)
- Politidirektoratet. (2017). *Politi- og lensmannsetatens kapasitets- og kompetansebehov de kommende tiårene*. Oslo: Politidirektoratet Hentet (20.10.18) fra:
<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/bemanning-ressurser-og-dekningsgrad/bemanning-og-dekningsgrad/politi--og-lensmannsetatens-kapasitets--og-kompetansebehov-de-kommende-ti-arene.pdf> s.1-36 (36s.)
- Politi- og lensmannsetaten. (2012). *Videreutdanning for Nordic Computer Forensic Investigators Module 1*. Hentet (20.01.10) fra:
https://www.phs.no/Documents/2_Studietilbud/3_EVU/Godkjent%20studieplan%20NCFI%20%20Introduction%20modul%201%20-%20hogskolestyret%206%20juni%202012.pdf (Hele, 4s.)
- Politi- og lensmannsetaten. (2017) *Videreutdanning for Nordic Computer Forensic Investigators*,

- Core Concepts in Digital Investigation and Forensics*. Hentet (20.01.19) fra:
https://www.phs.no/Global/Curriculum_CC_core%20concepts_approved%20by%20the%20board%20_6.12.17.pdf?epslanguage=en (Hele, 6s.)
- Politihøgskolen. (2018) *Fagplan Bachelor- politiutdanning 2018-2021*. Hentet (20.01.19) fra
https://www.phs.no/Documents/5_Student/Fagplaner/Fagplan%202018-2021.pdf
(20s.)
- Rachlew, A. (2009). Ph.d. avhandling: *Justisfeil ved politiets etterforskning - noen eksempler og forskningsbaserte mottiltak*. Oslo: Det juridiske fakultet, UiO. Hentet (18.01.19) fra
https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/22587/Rachlew_avhandling.pdf?sequence=s.64-99 (35s.)
- Schjøllberg, S. (2017) *Cyberkriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget. Kapittel 8 (24s.)
- Seksjon for Digitalt Politiarbeid, Oslo. (2018). *Digitalt Politiarbeid, Anbefaling* (versjon av. 18.04.2018 - upublisert). Oslo: Politiet. (Hele, 40s.)
- Sunde, N. (2017). Master's thesis: *Non-technical Sources of Errors When Handling Digital Evidence within a Criminal Investigation*. Oslo: NTNU, Norwegian University of Science and Technology. Hentet (18.01.19) fra:
<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2450280/N.Sunde.pdf?sequence=1&logisAllowed=y> s.42- 105 (63s.)
- Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (1.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk (10s.)

Selvvalgt pensum: 383 sider

6.0 Vedlegg

6.1 Intervjuguide

Innledende spørsmål:

- Alder?
- Hvilken erfaring har du, i politiet og fra tidligere?
- Hvilken utdanning har du og eventuelle ekstra kurs?
 - o Hvilken utdanning har du fått forut stillingen som fagkontakt?
- Fortell litt om din stilling og dine arbeidsoppgaver, antall år i etaten?
 - o Hvor lang tid som fagkontakt?
- Fortell litt om ditt forhold til elektroniske spor på mobiltelefoner i arbeidet.

Opp mot problemstillingen

Sikring av elektroniske spor

1. Hvilke elektroniske spor på en mobiltelefon har du kompetanse til å sikre?
 - Hvordan sikrer du disse elektroniske sporene?
 - Eventuelle tredjepartsprogram?
 - Har du kompetanse til å sikre en mobiltelefon uten å benytte et tredjepartsprogram?
2. Hvilke elektroniske spor på en mobiltelefon har du oppfatning av at en generalist har kompetanse til å sikre, uten opplæring/veiledning fra fagkontakt og hvordan sikres disse?
3. Hvilke elektroniske spor på en mobiltelefon har du forventinger om at generalisten skal kunne sikre ved å få korrekt opplæring/veiledning av en fagkontakt?

Analyse av elektroniske spor

4. Hvilke elektroniske spor på en mobiltelefon har du kompetanse til å analysere (innebærer fasene omgjøring til lesbart materiale, analyse og presentasjon i rapport)
 - Hvordan utfører du denne prosessen?
 - Brukes tredjepartsprogrammer i deler av denne prosessen?
 - Har du kompetanse til å utføre prosessen uten hjelp av tredjepartsprogrammer?
 - o Hvis ja, hvilke elektroniske spor gjelder dette?
 - o Hvis nei, hvilke elektroniske spor gjelder dette?
5. Hvilke elektroniske spor på en mobiltelefon har du oppfatning av at en generalist har kompetanse til å analysere (innebærer fasene omgjøring til lesbart materiale, analyse og presentasjon i rapport), uten opplæring/veiledning fra fagkontakt og hvordan utføres dette?
6. Hvilke elektroniske spor på en mobiltelefon har du forventinger om at generalisten skal kunne analysere (innebærer fasene omgjøring til lesbart materiale, analyse og presentasjon i rapport) ved å få korrekt opplæring/veiledning av en fagkontakt?

Hva går vi eventuelt glipp av?

7. Hvilke elektroniske spor på en mobiltelefon tenker du eventuelt går tapt på grunn av manglende kompetanse hos en generalist, uten veiledning/opplæring fra en fagkontakt? Fra identifisering på et åsted til en rapport om sikring og analyse foreligger.

Den hierarkiske oppbyggingen av arbeidet med digitalt politiarbeid

8. Hvem er det du får bistand fra eller videresender saker til i tilfeller du selv ikke har tilstrekkelig kompetanse eller kapasitet?
 - Vet du hvem de arbeider opp imot, videresender saker til eller får bistand fra?

6.2 Godkjenning av forskningsprosjektet – NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Bacheloroppgave - Digitalt politiarbeid

Referansenummer

[REDACTED]

Registrert

21.10.2018 av [REDACTED]

Behandlingsansvarlig institusjon

Politi høyskolen

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

[REDACTED]

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

[REDACTED]

Prosjektperiode

20.08.2018 - 11.04.2019

Status

07.12.2018 - Vurdert med vilkår

Vurdering (1)

07.12.2018 - Vurdert med vilkår

FORENKLET VURDERING MED VILKÅR

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet har lav personvernulempe fordi det ikke behandler særlige kategorier eller personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser, eller inkluderer sårbare grupper. Prosjektet har rimelig varighet og er basert på samtykke. Vi gir derfor prosjektet en forenklet vurdering med vilkår.

Du har et selvstendig ansvar for å følge vilkårene og sette deg inn i veiledningen i denne vurderingen. Dersom du følger vilkårene og prosjektet gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet vil behandlingen av personopplysninger være i samsvar med personvernlovgivningen.

6.3 Informasjon om forskningsprosjekt og samtykkeerklæring

Bakgrunn og formål

Den nyetablerte rollen Fagkontakt innenfor fagfeltet Digitalt Politiarbeid har hatt oppstart i Oslo politidistrikt under et pilotprosjekt, og skal etter hvert ut i resten av landets politidistrikter de kommende årene. De har ansvar for å være rådgiver for egen enhet i førstelinja innen elektroniske spor, samt være faglig kontaktledd mellom egen enhet og funksjonen for digitalt politiarbeid. De skal arbeide for med å formidle nye metoder og ny kunnskap innenfor elektroniske spor. Spørsmålet er hvilke elektroniske spor en betjent uten nødvendig kompetanse og opplæring evner å sikre og hvilke som går tapt, i forhold til de elektroniske spor avdelingen blir i stand til å sikre med oppføring og støtte fra en fagkontakt? Hvilken kompetanse har en fagkontakt og hvilken forskjell utgjør deres tilstedeværelse ute i førstelinja?

Prosjektet er en bacheloroppgave ved Politihøgskolen avd. [REDACTED]. Du er forespurt om å delta i prosjektet som en intervjuperson for å kunne belyse noen av de overnevnte temaene og for å gi en refleksjon til oppgaven.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien vil innebære å stille opp til et intervju. Intervjuene vil bli anonymisert, det vil bli tatt lydopptak og skriftlige notater underveis, og du vil få tilbud om gjennomhøring og gjennomlesning for sitatsjekk. Spørsmålene i intervjuet vil være åpne, hvor du blant annet vil bli spurt om å belyse/ fortelle om tematikk som digitale spor, avgrenset til spor på mobiltelefoner, innhenting av disse og analyse, muligheter og utfordringer rundt dette og tap av viktige bevis ved manglende kompetanse.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun studenten vil ha tilgang til dine personopplysninger. Med personopplysninger menes navn, stilling, eventuelt antall år i politiet eller tilsvarende, og kontaktinformasjon som telefonnummer og mailadresse. Personopplysningene som foreligger skriftlig vil lagres i et låst skap, lydopptak vil bli lagret på en pc tilhørende Politihøgskolen inntil det er transkribert i anonym form, deretter vil opptak bli slettet. Det vil ikke være mulig å identifisere hvem som har sagt hva i intervjuene for andre enn studenten.

Opplysningene om deg behandles basert på ditt samtykke.

Ved en eventuell publikasjon av oppgaven, vil ikke deltakerne kunne gjenkjennes i denne uten spesifikt samtykke. Prosjektet skal avsluttes innen 11.april 2019. Personopplysningene vil etter dette bli makulert og slettet.

Om du selv samtykker, vil det gi mer dybde til oppgaven om du er villig til å la det fremkomme i oppgaven antall år i etaten, samt hvilket særorgan du tilhører. Er du villig til dette sett kryss her:

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle personopplysninger og eventuelle opptak bli makulert og slettet. Du har rett til å be om innsyn, retting sletting, begrensning og til å få en kopi av oppgaven. Du har også rett til å klage til Datatilsynet dersom du mener noe skjer i strid med det du har samtykket til.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med politistudent [REDACTED] eller [REDACTED]@phs.no . Du kan også kontakte veileder [REDACTED] eller [REDACTED]@phs.no . Har du ytterligere spørsmål kan dette sendes til Politihøgskolens personvernombud. Adresse: Postboks 2109, Vika, 0125, OSLO.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD – Norsk senter for forskningsdata AS og er godkjent.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien og er villig til å delta:

(Dato, signatur prosjektdeltaker)